

Dit materiaal is ter beschikking gesteld
door Filosovaardig
in het kader van
de Week van de Kinderfilosofie 2021
www.weekvandeKinderfilosofie.nl

De ladder van de natuur

© Fabien van der Ham | www.filosovaardig.nl

Doelgroep

Groep 4 t/m 8

Thema

Je gaat filosoferen over de vraag: Wie is belangrijker: de mens of de natuur?

Wat is filosoferen?

Leuk dat je wilt gaan filosoferen met je kinderen of klas. Filosoferen is niet moeilijk, het is hooguit even wennen want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren, die soms kort en soms lang duren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

- Hoe weet je dat?
- Wie bepaalt dat?
- Zou het ook anders kunnen zitten?
- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Bestaat daar een regel voor?

Lees eventueel ter voorbereiding eerst de gratis mini-cursus filosoferen met kinderen op www.filosovaardig.nl/mini-cursus

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Vorbereiding voor de leerkracht/ouder

Verzamel de volgende spullen:

1. een kaars (als symbool voor God of andere spirituele krachten)
2. poppetjes uit een speelgoedset (bijvoorbeeld Playmobil of Lego)
3. een aantal dieren uit een speelgoedset
4. een plantje of Playmobil boom of plant
5. een kei, schelp en schaalte zand

Leg deze spullen aan het begin van het gesprek klaar in de hierboven gegeven volgorde in het midden van de kring.

Start

Wijs de kinderen op de opstelling die je hebt klaargelegd.

Vertel dat de mens leeft met het idee dat er een soort ladder van de natuur bestaat waaruit volgt welk natuurelement het belangrijkste is. Onderaan zijn de dode dingen. Dat zijn bijvoorbeeld stenen, bergen, het zand en dat soort dingen. En dan komen de planten en daarna de dieren, dan de mens en daarboven zit volgens sommige nog God, of een ander soort spirituele kracht. Hoe hoger op deze ladder je staat, hoe belangrijker je bent, hoe meer je zelf mag bepalen en hoe meer rechten je hebt.

Vraag de kinderen wat ze van deze volgorde vinden.

Als de kinderen iets aan de posities willen veranderen, dan mag dat, maar ze moeten hier wel argumenten bij geven.

Vraag als begeleider vervolgens goed door.

Wijs bijvoorbeeld op de consequenties van bepaalde keuzes en vraag of die wenselijk zijn, wat dat voor de mens zou betekenen, etc.

Als een kind bijvoorbeeld zegt dat planten op dezelfde plek als mensen zouden moeten staan dan kun je vragen: wat zou dat betekenen voor het leven van mensen?

Optionele bijpassende opdracht: verplaats je in een boom

Laat alle kinderen staan. Mooi recht met hun handen in de lucht. Iedereen mag zijn ogen sluiten. Elk kind moet zich proberen voor te stellen dat hij een boom is. Hun benen zijn sterke wortels, hun armen zijn takken, hun handen zijn blaadjes.

Hoe voel je je nu als het zonnetje schijnt? Hoe voel je je nu als er een zacht briesje waait?

Laat de kinderen met hun 'blaadjes' reiken naar de zon en met hun 'takken' zachtjes heen en weer wiegen in de wind.

Vraag dan: Als je een boom was...

- Waar zou je dan het liefste zijn?
- Wat zou je dan lekker weer vinden?
- Zou je jezelf mooi vinden?
- Zou je jaloers zijn op de dieren?
- Zou je je vrij voelen?
- Zou je met andere bomen praten?

Afronden

Laat alle kinderen hun ogen weer openen en rustig op hun stoel gaan zitten. Laat iedereen nog eens kijken naar de gemaakte opstelling van de elementen van de ladder van de natuur. Ligt het zo goed? Of moet er toch nog iets veranderd worden?

Gespreksfragment over de levensladder

Noor vindt dat mensen, dieren én planten op hetzelfde niveau moeten komen staan, 'want alle levende dingen en alle natuur moeten eigenlijk gewoon hetzelfde recht hebben. Ook planten.'

De rest van de klas vindt dit een lastig standpunt.

'Planten kunnen niet bewegen, nou ja, ze kunnen wel bewegen door de wind of zo, alleen ze hebben geen hersenen of zoiets, ze leven wel, maar... nou hoe kun je een plant net zo behandelen als een mens?'

'Ja! Een mens die gaat naar zijn werk, dat zie ik een plant niet doen. Je kunt afspreken dat je geen natuurreservaten meer wegdoet, en je moet planten gewoon in het wild laten leven, maar verder kun je ze gewoon niet dezelfde mening geven als mensen, want dat kan gewoon niet. Ze zijn daar zelf ook niet toe in staat.'

'Ja, maar die planten zorgen er wel voor dat wij kunnen leven. De planten zuiveren de lucht, dus ze doen wel werk voor ons.'

'Precies, als alle planten laag op de ladder zitten, en die worden daardoor allemaal kapotgemaakt, dan is er bijna geen zuurstof meer, dan maken we onszelf ook kapot.'

Lees verder op: filosovaardig.nl/blog/voorbeeldgesprekken/filosoferen-over-natuur

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads